

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6423-6424/2555

พนักงานอัยการจังหวัดสุพรรณบุรี โจทก์ สหกรณ์การเกษตรบางปลาม้า จำกัด จำเลย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ป.พ.พ. มาตรา 861, ป.พ.พ. มาตรา 862, ป.พ.พ. มาตรา 889, พ.ร.บ.ประกันชีวิต พ.ศ.2535 มาตรา 18, พ.ร.บ.ประกันชีวิต พ.ศ.2535 มาตรา 91, พ.ร.บ.ประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 7, พ.ร.บ.ประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 18, พ.ร.บ.ประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 91, ป.อ. มาตรา 83, ป.อ. มาตรา 29

ย่อ / หลักกฎหมาย

พ.ร.บ.ประกันชีวิต พ.ศ.2535 มิได้นิยามคำว่า การประกอบธุรกิจประกันชีวิตไว้ จึงต้องนำบทบัญญัติในลักษณะประกันภัยของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้ การที่จำเลยตกลงจะใช้เงินจำนวน 60,000 บาท ในกรณีที่สมาชิกถึงแก่ความตาย และในกรณีเจ็บป่วยปีละไม่เกิน 5,000 บาท โดยสมาชิกต้องส่งเงินให้จำเลยเป็นรายปี ปีละ 12,000 บาท เป็นสัญญาประกันภัยตาม ป.พ.พ. มาตรา 861 ที่บัญญัติว่า อันว่าสัญญาประกันภัย คือ สัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่งตกลงจะใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือใช้เงินจำนวนหนึ่งให้ในกรณีวินาศภัยหากมีขึ้นหรือในเหตุอย่างอื่นในอนาคต ดังได้ระบุไว้ในสัญญา และในการนี้บุคคลอีกคนหนึ่งตกลงจะส่งเงินซึ่งเรียกว่า เบี้ยประกันภัย การที่ระเบียบของจำเลยใช้คำว่าให้สมาชิกบริจาคเงินให้แก่จำเลย แต่ความหมายที่แท้จริงคือเงินที่สมาชิกจะต้องส่งให้แก่จำเลยดังกล่าวเป็นเงื่อนไขเพื่อให้จำเลยใช้เงินในกรณีที่มิเหตุการณ์เกิดขึ้นในอนาคตตามที่ระบุไว้ในระเบียบเช่นเดียวกับการส่งเบี้ยประกันภัย แม้ตามระเบียบของจำเลยใช้คำว่าบริจาคแทนเงินเบี้ยประกันภัย ก็ไม่มีผลทำให้เงินที่สมาชิกต้องส่งให้แก่จำเลยไม่เป็นเบี้ยประกันภัย โดยจำเลยมีฐานะเป็นผู้รับประกันภัย ส่วนสมาชิกมีฐานะเป็นผู้เอาประกันภัย และสมาชิกหรือบุคคลที่สมาชิกระบุในกรณีถึงแก่ความตาย เป็นผู้รับประโยชน์ตาม มาตรา 862 และการที่ระเบียบกำหนดเงื่อนไขว่า ในกรณีที่สมาชิกถึงแก่ความตาย จำเลยจะใช้เงินจำนวน 60,000 บาท จึงเป็นการใช้เงินโดยอาศัยความทรงชีพหรือมรณะของบุคคล จึงเป็นการประกันชีวิตตาม มาตรา 889 เงินที่ได้รับจากสมาชิกตามระเบียบดังกล่าว ข้อ 14 กำหนดว่า เมื่อสิ้นปีทางบัญชีหากมีเงินเหลือให้ถือว่าเงินจำนวนนั้นเป็นรายได้ของจำเลย หากปีใดเงินไม่เพียงพอ ให้ถือว่าเงินจำนวนที่ขาดเป็นรายจ่ายของจำเลยการที่จำเลยดำเนินการตามระเบียบโดยมีสมาชิกจำนวน 350 คน จึงเป็นการประกอบธุรกิจประกันชีวิต แม้บุคคลที่จะเข้าเป็นสมาชิกจะต้องเป็นสมาชิกหรือครอบครัว และพนักงานของจำเลยเท่านั้นก็ตาม ก็ไม่ทำให้การกระทำไม่เป็นการประกอบธุรกิจ เมื่อจำเลยไม่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจประกันชีวิตจากรัฐมนตรีโดยคณะรัฐมนตรี ตาม พ.ร.บ.ประกันชีวิต พ.ศ.2535 มาตรา 7 วรรคหนึ่ง จำเลยจึงมีความผิดตาม พ.ร.บ.ประกันชีวิต พ.ศ.2535 มาตรา 18

คำพิพากษา

โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ.2535 มาตรา 18, 91 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83 จำเลยให้การปฏิเสธ ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้อง โจทก์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค 7 พิพากษากลับว่า จำเลยมีความผิดตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ.2535 มาตรา 18, 91 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83 ให้ปรับจำเลยเป็นเงิน 200,000 บาท หากจำเลยไม่ชำระค่าปรับให้จัดการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 จำเลยฎีกา ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า

ข้อเท็จจริงรับฟังเป็นยุติว่า จำเลยเป็นนิติบุคคลประเภทสหกรณ์ จำเลยโดยจำเลยที่ 2 ถึงที่ 16 ในคดีอาญาหมายเลขแดงที่ 349/2548 ของศาลชั้นต้น ซึ่งเป็นคณะกรรมการของจำเลยประชุมและลงมติเห็นชอบระเบียบว่าด้วยการช่วยเหลือครอบครัวสมาชิกและพนักงาน พ.ศ.2541 มีใจความสำคัญว่าผู้ที่เข้าเป็นสมาชิกตามระเบียบต้องยื่นใบสมัครพร้อมเสนอหลักฐานที่สหกรณ์กำหนด และระบุชื่อผู้ที่ได้รับเงินช่วยเหลือ พร้อมค่าสมัครจำนวน 100 บาท หรือในอัตราที่คณะกรรมการกำหนดสมาชิกจะต้องบริจาคเงินช่วยเหลือครอบครัวสมาชิกและพนักงานให้แก่จำเลยทุกปี ปีละ 1,200 บาท หากสมาชิกถึงแก่ความตาย จำเลยจะจ่ายเงินช่วยเหลือให้แก่ครอบครัวตามที่สมาชิกระบุ รายละเอียด 60,000 บาท หรือในอัตราที่คณะกรรมการกำหนด หากสมาชิกเจ็บป่วยจะจ่ายค่ารักษาพยาบาลปีละไม่เกิน 5,000 บาท ตามรายงานการประชุม และระเบียบสหกรณ์การเกษตรบางปلام้า จำกัด ว่าด้วยการช่วยเหลือครอบครัวสมาชิกและพนักงาน พ.ศ.2541 หลังจากออกระเบียบดังกล่าวแล้วจำเลยดำเนินการตามระเบียบโดยมีผู้สมัครเป็นสมาชิก 350 คน และมีสมาชิกถึงแก่ความตายและทายาทได้รับเงินไปตามระเบียบนี้รายละเอียด 60,000 บาท จำนวน 2 ราย ปัญหาที่วินิจฉัยตามฎีกาของจำเลยมีว่า จำเลยมีความผิดตามฟ้องหรือไม่ จำเลยฎีกาประการแรกว่า ตามระเบียบของจำเลยเงินที่สมาชิกต้องบริจาคไว้แก่จำเลยไม่ใช่เบี้ยประกันแต่เป็นเงินที่สมาชิกแต่ละคนบริจาคไว้เพื่อช่วยเหลือสมาชิกและครอบครัวสมาชิก จำเลยมีหน้าที่เพียงรักษาเงินเพื่อเก็บไว้ช่วยเหลือครอบครัวสมาชิก และเงินที่จำเลยต้องจ่ายให้แก่บุคคลที่สมาชิกระบุจำนวน 60,000 บาท ไม่ใช่การใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือเงินจำนวนหนึ่ง ตามลักษณะการประกันภัยและการประกันชีวิต เห็นว่า พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ.2535 มิได้นิยามคำว่าประกอบธุรกิจประกันชีวิตไว้ จึงต้องนำบทบัญญัติในลักษณะประกันภัยของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้ ดังนั้นการที่จำเลยตกลงจะใช้เงินจำนวน 60,000 บาท ในกรณีที่สมาชิกถึงแก่ความตาย และในกรณีเจ็บป่วยปีละไม่เกิน 5,000 บาท โดยสมาชิกต้องส่งเงินให้แก่จำเลยเป็นรายปี ปีละ 1,200 บาท จึงเป็นสัญญาประกันภัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 861 ที่บัญญัติว่า อันว่าสัญญาประกันภัย คือสัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่งตกลงจะใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือใช้เงินจำนวนหนึ่งให้ในกรณีวินาศภัยหากมีขึ้นหรือในเหตุอย่างอื่นในอนาคตดังได้ระบุไว้ในสัญญา และในการนี้บุคคลอีกคนหนึ่งตกลงจะส่งเงินซึ่งเรียกว่า เบี้ยประกันภัย การที่ระเบียบของจำเลยใช้คำว่าให้สมาชิกบริจาคเงินให้แก่จำเลยแต่ความหมายที่แท้จริงก็คือเงินที่สมาชิกจะต้องส่งให้แก่จำเลยเป็นเงื่อนไขเพื่อให้จำเลยใช้เงินในกรณีที่มีเหตุการณ์เกิดขึ้นในอนาคตตามที่ระบุไว้ในระเบียบเช่นเดียวกับการส่งเบี้ยประกันภัย แม้ตามระเบียบของจำเลยจะใช้คำว่าบริจาคแทนเงินเบี้ยประกันภัย ก็ไม่มีผลทำให้เงินที่สมาชิกต้องส่งให้แก่จำเลยไม่เป็นเบี้ยประกันภัยโดยจำเลยมีฐานะเป็นผู้รับประกันภัย ส่วนสมาชิกมีฐานะเป็นผู้เอาประกันภัย และสมาชิกหรือบุคคลที่สมาชิกระบุในกรณีถึงแก่ความตายเป็นผู้รับประโยชน์ตามมาตรา 862 และการที่ระเบียบกำหนดเงื่อนไขว่าในกรณีที่สมาชิกถึงแก่ความตาย จำเลยจะใช้เงินจำนวน 60,000 บาท จึงเป็นการใช้เงินโดยอาศัยความทรงชีพหรือมรณะของบุคคล จึงเป็นการประกันชีวิตตามมาตรา 889 ซึ่งเงินที่ได้รับจากสมาชิกตามระเบียบดังกล่าว ข้อ 14 กำหนดว่าเมื่อสิ้นปีทางบัญชีหากมีเงินเหลือให้ถือว่าเงินจำนวนนั้นเป็นรายได้ของจำเลยหากปีใดเงินไม่เพียงพอให้ถือว่าเงินจำนวนที่ขาดเป็นรายจ่ายของจำเลย การที่จำเลยดำเนินการตามระเบียบโดยมีสมาชิกจำนวน 350 คน จึงเป็นการประกอบธุรกิจประกันชีวิต แม้บุคคลที่จะเข้าเป็นสมาชิกจะต้องเป็นสมาชิกหรือครอบครัวสมาชิกและพนักงานของจำเลยเท่านั้นก็ตาม ไม่ทำให้การกระทำดังกล่าว

ไม่เป็นการประกอบธุรกิจ ส่วนที่จำเลยฎีกาว่า จำเลยเจตนาบรรเทาความเดือดร้อนของสมาชิก ในการประชุมระเบียบว่าด้วยการช่วยเหลือสมาชิกและครอบครัวสมาชิก มีตัวแทนสหกรณ์อำเภอบางปลาหม่อมร่วมประชุมด้วย โดยไม่มีการหักหัว และยังมีการรายงานให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรี ทราบระเบียบ ต่อมาเมื่อมีการหักหัวคณะกรรมการดำเนินงานได้มีการประชุมยกเลิกระเบียบแล้ว จำเลยจึงไม่มีเจตนาประกอบธุรกิจประกันชีวิต อันเป็นฎีกาในทำนองว่าจำเลยดำเนินการ ตามระเบียบโดยไม่รู้ว่าการกระทำของจำเลยเป็นความผิด เห็นว่า นอกจากจำเลยจะอ้างเหตุ ดังกล่าวเพื่อให้พ้นจากความรับผิดทางอาญาหาได้ไม่แล้ว หลังจากที่จำเลยประชุมออกระเบียบ แล้ว สหกรณ์อำเภอบางปลาหม่อมได้มีหนังสือถึงจำเลยให้พิจารณาทบทวนและยกเลิกระเบียบ แต่ จำเลยก็ไม่ดำเนินการจนกระทั่งสหกรณ์อำเภอบางปลาหม่อมมีหนังสือถึงจำเลยให้ยุติการดำเนินการ ตามระเบียบอีกครั้งหนึ่ง แต่จำเลยยังไม่ยอมยกเลิกระเบียบ โดยมติที่ประชุมเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2543 เพียงแต่ให้แก้ไขข้อความบางประการในระเบียบ ข้อ 4, 7, 12 และ 14 ในลักษณะที่จะ หลีกเลี่ยงกฎหมาย จำเลยเพ็งจะประชุมยกเลิกระเบียบเมื่อวันที่ 8 กันยายน 2543 การกระทำของ จำเลยจึงเป็นการกระทำโดยเจตนา เมื่อจำเลยไม่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจประกันชีวิตจาก รัฐมนตรีโดยอนุมัติคณะรัฐมนตรี ตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ.2535 มาตรา 7 วรรคหนึ่ง จำเลยจึงมีความผิดตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ.2535 มาตรา 18 ตามฟ้อง ที่ศาลอุทธรณ์ ภาค 7 พิพากษามา ศาลฎีกาเห็นฟ้องด้วย ฎีกาของจำเลยฟังไม่ขึ้น พิพากษายืน

องค์คณะ

สุริยง ลิ่มสถิรานันท์ · โสภณ โรจน์อนนท์ · ประทีป ดุลพินิจธรรมา

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: deka.supremecourt.or.th · <https://thaideka.online/deka/6423-6424/2555>